

**Квятковський Р. В., студент
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ О. ВАЙЛДА У РОМАНІ «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

Творчість визнаного англійського письменника кінця ХІХ сторіччя Оскара Вайлда постійно залишається на вістрі як читацької, так і дослідницької уваги. Читачів приваблює оригінальність творчого задуму письменника, позачасовість порушених ним питань, а також бездоганний авторський стиль та неповторна манера письма. Дослідники ж концентруються на особливостях поезики творів письменника, на специфіці використання ним художніх тропів. Сам автор жив у полоні власних протиріч: то він був прихильником «чистого мистецтва», то борцем за його підпорядкування високим етичним ідеалам. Роман «Портрет Доріана Грея» (1891), був задуманий, судячи з передмови автора, як апофеоз мистецтва, що стоїть над життям, як гімн гедонізму, тобто філософії насолоди.

Естетичні погляди митця у романі Вайлда виявилися доволі парадоксальними. Роман «Портрет Доріана Грея», крім затвердження основних естетичних принципів, висловлюючи філософські погляди автора про справжнє мистецтво, в більшому рахунку був спрямований на викриття естетизму, передбачивши його кризу. Оскар Вайлд увів у літературу новий тип героя: це вже не герой-бунтар, метою життя головного героя твору Доріана Грея є пошук гостроти та повноти відчуттів, прагнення випробувати на собі життя у всій його повноті. Вперше з'явився образ денді, людини, що дотримується витончених манер і стилю.

Втім, естетичні принципи щодо ролі мистецтва, краси і насолоди в житті людини дещо спростовуються в ході розвитку сюжету твору: оволодіння ідеями гедонізму головних героїв твору аж ніяк не ведуть до щасливого фіналу. Автор воліє показати, що будь-яке мистецтво, яке

ставить за мету вищий ступінь естетизації, навряд чи є досконалим без урахування моральних норм. У парадоксальних афоризмах передмови до роману Вайлд повторив відомі положення своєї естетики: «Художник – той, хто творить прекрасное», «художник не моралист» [1, с. 21]. Він не є моралізатором, і, тим самим не повинен нічого пояснювати або доводити. Власне, «искусство – зеркало, которое отображает того, кто в него смотрится, а вовсе не жизнь», есть абсолютно «бесцельным и бесполезным» [1, с. 21] та ін. В цих афоризмах автор надає власну візію мистецтва, розкриваючи та пояснюючи його мету та завдання, місце митця та читача. Ці принципи, які, по суті, захищають ту систему, що власне і спровокувала моральний розпад героя, повинні пройти шлях випробування, а отже, автор з перших сторінок твору інтригує читача, який, звичайно, зацікавлений в тому, чи все, що викладене у передмові, буде проілюстровано у творі.

В самому сюжеті роману закладена головна ідея естетизму про безумовну перевагу мистецтва над реальним життям, як приклад, остання сцена, коли Доріан намагався вбити своє зображення на портреті. А це в свою чергу доводить, що філософія насолоди не може заповнити духовний світ людини. Головний герой деградує морально, його внутрішній світ повністю протилежний його зовнішності. Доріан обирає марнославний спосіб життя, заради свого задоволення. Виправдовується важким дитинством, суворим вихованням, аніж притистоїть труднощам та спокусам.

Той спосіб, як Вайлд структурує сюжет, доводить, що філософія отримання насолоди та захоплення культом краси можуть спричинити трагічні наслідки у житті людини. Так, Доріан Грей закохується у актрису Сибілу Вейн, для якої він є справжнім дивом. Втім, коли вона під час виконання ролі Джульєтти звертає увагу на зворотній бік театральних підмостків: фальш сценічних партнерів, убогі декорації, вона не в змозі впоратися із роллю та цей провал викликає осуд Доріана Грея, скептичне кепкування лорда Генрі та співчуття Безіла. Доріан розриває стосунки із Сибілою, яка пізніше закінчує життя самогубством.

Майстерність Вайлда в царині парадоксу є загальновідомим фактом. В романі зустрічаються парадокси, які стосуються прекрасного, статусу митця у суспільстві та сутністю мистецтва. Втім, висловлюючи власні естетичні погляди, Вайлд не є однозначним у висловленні власних думок. Чимало текстового фрагменту твору займають парадокси, присвячені мистецтву. Вайлд пише, що «я думаю, что искусство, создавая для всех народов общую духовную атмосферу, было бы способно, если не окутывать весь мир серебряными крыльями мира, то сблизить людей настолько, чтобы они не резали друг друга» [1, с. 27]. З одного боку письменник піднімає статус мистецтва на доволі високий рівень: «Искусство я сделал философией, а философией –

искусство» [1, с. 27], «полюбите искусство ради него самого и вы получите самое лучшее» [1, с. 27]. Втім, останній парадокс передмови роману зазначає, що «всякое искусство совершенно бесполезно» [1, с. 21]

Отже, можна зробити висновок, що естетизм, наявний у романі О. Вайлда «Портрет Доріана Грея», має дуальну природу. Оскар Вайлд впевнений в тому, що існує щось приховане в самій красі та мистецтві, що вказує не тільки на шлях насолоди, але також може призвести до страждань внаслідок зіткнення з недосконалим реальним світом, який люди створили для себе. А це означає, що мистецтво диктувалося волею митця і підлягало тільки суду естетичних законів. Автор висловлює думку що мистецтво, не виражає нічого, крім самого себе, існує самостійно і розвивається за своїми законами. Мистецтво не є породженням певної епохи чи її відтворенням, бо воно вище від життя. Саме ці погляди письменник і висвітлив у романі «Портрет Доріана Грея».

Література

1. Уайльд О. Портрет Дориана Грея. Москва : «Астрель», 2010. 289 с.